

На 18 юли 2012 г. на летище Бургас бе извършен терористичен акт срещу израелски туристи. Медии, политици и всякакви отговорни люде побързаха да му лепнат етикета "чудовищен". Я да повторим пак: "ЧУДОВИЩЕН"... Усещате ли как, изричайки това определение, човек се чувства удовлетворен, че е изразил своето отношение и поставя точка на всякакви по-нататъшни разсъждения.

Друга част от хората, "случайно" интервюирани на улицата, казваха разстроени: "ЗАЩО?..." Патетично-сълзливия тон, който струи от този иначе обикновен въпрос, отново цели да внуши на публиката ЧУДОВИЩНОСТТА на този акт. И, разбира се, отново да сложи точка на последващи размисли.

Разбира се, случилото се на тази дата е ненормално и трябва да се предприемат спешни мерки за да се предотвратят подобни трагедии в бъдеще. Проблемът е, че всяко действие има някаква причина, която го поражда, и ако не разсъждаваме трезво върху тези причини, трагедиите ще продължават и занапред. Така че нека да отговорим на въпроса "защо"; не с емоции, а с разум.

През май 1947 г. Общото събрание на ООН създава специалната комисия за Палестина към организацията. Една от целите, които преследва ООН, е съблюдаването на принципа на самоопределение на народите, признат в международните среди още от времето на Първата световна война. Въпреки всичко това, този принцип на практика не се прилага към подмандатната на Британия Палестина. В своя доклад специалната комисия за Палестина към ООН коментира този въпрос по следния начин: "По време на създаването на мандатите от група "А" този принцип не се прилага в Палестина, очевидно поради намерението да се направи възможно създаването на еврейско национално огнище там. На практика спокойно може да се каже, че създаването на такова огнище и самият мандат за Палестина противоречат на този принцип". Специалната комисия за Палестина към ООН препоръчва Палестина да стане независима, без каквото и да било отлагане. Все пак нейните членове се разделят по въпроса за формата на независимостта. Мнозинството представители предлагат разделянето на Палестина на две държави – еврейска и арабска - и превръщането на Ерусалим в международна зона под опеката на ООН. Следват продължителни дебати по въпроса. Най-накрая, след интензивни политически маневри, Общото събрание одобрява с минимални поправки плана на специалната международна комисия за Палестина и нейното взето с мнозинство решение за разделяне на страната. Британското мандатно управление над Палестина трябва да приключи и двете нови държави - арабска и еврейска - трябва да получат независимост на 15 май 1948 г. Резолюцията по разделянето съдържа подробни предпазни мерки за защита на малцинствата и за "съществуващите права на различните религии в Ерусалим, които са осигурени през периода на османското владичество. Включени са и гаранциите за свободен достъп на хора от всички религии до светите места в Ерусалим. Изисква се

тези предпазни мерки да бъдат конституционно закрепени от двете бъдещи държави в Палестина. Въпреки, че територията на еврейската държава, определена в резолюцията за разделянето, е по-малка от очакванията на ционистката организация, все пак се оказва, че тя е изпълнила целта си – създаването на такава държава. Ето защо тя приема плана за разделяне. Палестинските араби и другите арабски държави отхвърлят резолюцията като несправедлива и незаконна. Насилието, което така и не намалява, докато траят дебатите на ООН по палестинския проблем, сега избухва отново и дори се засилва, когато британските въоръжени сили за пръв път се приготвят за изтегляне, и по-късно, когато се определя по-ранна дата за това изтегляне – 15.05.1948 г. От една страна ционистките сили преминават в офанзива, прилагайки плана “Дале”, състоящ се в окупиране на земи, определени да влязат в границите на арабската държава, веднага щом британската власт в тях отслабне. Намерението на ционистите е да се осигури “държава, направена по-голяма и по-еврейска от Хагана”. От друга страна нередовните въоръжени сили на палестинските араби също засилват своите операции. Насилието се разпространява. Главни негови жертви стават цивилните палестинци. Особено кръвопролитен терористичен акт е ционисткото нападение на селото Дейр Ясин близо до Ерусалим. Населението, което се опитва да избегне битката, дава 255 жертви – мъже, жени и деца. В отговор следва арабска атака срещу израелски патрул, при което загиват 77 души. Терорът, който започва след Дейр Ясин, предизвиква бягство от други палестински арабски селища.

На 14 май 1948 г., след засилващи се безредици, държавата Израел обявява своето създаване въз основа на ционистката програма, Декларацията на Балфур, мандатното споразумение и резолюцията за разделяне на Палестина. В деня след церемониалното изтегляне на британските войници съседните арабски държави нахлуват в областите, определени за арабска държава, с което започва първият арабско-израелски конфликт. Когато Съветът за сигурност излиза с резолюция за спиране на огъня израелските сили вече са постигнали решително превъзходство. Освен това те са завладели и контролират големи територии от районите, определени за арабската държава, както и западната част на Ерусалим, която в първоначалния план е определена за интернационализиране. Линиите на военното примирие, установени още през 1949 г., заварват под контрола на Израел повече от 67% от общата територия на Палестина. Египет и Йордания въвеждат свое административно управление в останалите териториални участъци, заделени за арабската държава, според резолюцията за разделяне на Палестина. Ивицата Газа преминава под административното управление на Египет, а Западният бряг – под административното управление на Йордания, която по това време не е член на ООН. **От двете държави, предвидени в резолюцията за разделяне, е създадена само едната – еврейската. Втората – арабската държава в Палестина не започва своето съществуване.**

При това положение, когато прилагането на резолюцията по разделянето на Палестина е предварително изпразнено от съдържание, на Обединените нации е оставена отговорността по решаването на палестинския проблем. По своята същност този проблем по онова време е в това, че все още предстои да се създаде независима арабска държава в Палестина. Въпреки че точно такава е била и първоначалната цел

на международната общност, така както първоначално я е изразила Лигата на нациите в 1919 г., а по-късно е изразена и от името на Обединените нации в 1947 г., създаването на арабска държава си остава нереализирано. Първата стъпка, предприета от Обединените нации, е да излъчи посредник, в лицето на виконт Фолке Бернадот от Швеция, “за да съдейства за мирното уреждане на бъдещата ситуация в Палестина”. След изтощителни преговори с двете страни, той предлага нещо, което сам нарича “възможна основа за дискутиране”. Планът предвижда специфични териториални решения (уреждания) по границите, връщане на всички арабски бежанци и някои ограничения върху емиграцията на евреите. Бернадот отделя най-голямо внимание на проблема с бежанците, който е и най-сериозно препятствие пред мира. Той докладва, че арабските бежанци (по-късно техният брой бил оценен на 726 000), са “избягали или са прогонени от областите, попаднали под еврейска окупация”. Той препоръчва на Обединените нации да потвърдят “правото на бежанците да се завърнат по своите домове ... толкова по-рано и бързо, колкото е практически възможно” и заявява: “Би било нарушение на принципите на елементарната справедливост, ако на тези невинни жертви на конфликта бъде отказано правото да се завърнат по домовете си по време, когато еврейските емигранти се вливат в Палестина и сами по себе си най-малкото представляват заплаха, че ще заемат мястото на арабските бежанци, които са се вкоренили в тази земя от векове”. Бернадот предлага и други мерки. Въпреки всичко това обаче, преди Обединените нации да имат възможност да предприемат каквото и да било по неговите препоръки, мисията му в Палестина достига до своя край. На 17 септември 1948 г. Бернадот е убит от бандата Щерн.

През декември 1948 г. Генералната Асамблея на Обединените нации потвърждава, че бежанците имат право да се завърнат. По-нататък тя утвърждава създаването на Помирителна комисия за Палестина, за разрешаване на въпросите, свързани с териториите, бежанците и статута на Ерусалим. През месец май 1949 г. Израел бива приет в Обединените нации. Неговото приемане е било директно свързано с приемането на двете основни резолюции на ООН по въпросите на Палестина – резолюцията № 181 по разделянето и 194 от декември 1948 г. Помирителната комисия се заема с усложняващата се ситуация в Палестина. Докато арабските държави в този период показват по-голяма гъвкавост, Израел изглежда изпълнен с нежелание да се откаже от спечеленото чрез войната. Усилията на Помирителната комисия по Палестина се провалят, “статуквото” се закрепва с изтичането на времето. Израел постепенно присъединява окупираните през 1948 г области, лежащи извън определените му граници. На практика тези територии са анексирани. В 1950 г. Йордания, която все още не е член на Обединените нации (това става в 1955 г.), въвежда на западния бряг своя юрисдикция, въпреки протестите на други арабски държави. Бежанците си остават в изгнание. Генералната Асамблея създава към Обединените нации Агенция за подпомагане на палестинците, прогонени от земите си и лишени от домове и средства за съществуване. Когато в 1950 г. Агенцията за подпомагане започва своите операции, главното ударение в нейните програми пада на храната, убежището и здравеопазването на бежанците. С течение на времето все повече и повече внимание и фондове биват фокусирани върху образователните програми и програмите за професионалното осигуряване на младите палестински бежанци. До 1967 г. светът разглежда палестинския въпрос главно като проекция на

проблема с бежанците. Междувременно истинските измерения на палестинския проблем започват да стават все по-очевидни. Той прераства в израелско-арабски конфликт, който пък довежда до втората блискоизточна война -тази за Суец, през 1956 г. През юни 1967 г., статуквото, създадено в района, е грубо нарушено от третата арабско-израелска война. Събитията от 1967 г. се превръщат в повратна точка в блискоизточните въпроси. В самото сърце на конфликта продължава да лежи палестинският проблем.

ПРИЗНАВАНЕ НА ПРАВОТО НА САМООПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПАЛЕСТИНЦИТЕ

По време на войната през месец юни 1967 г. Израел се разпростира и окупира останалата част от арабската територия на подмандатна Палестина, включително и Ерусалим. Той също взема под свой контрол и окупира Голанските възвишения в съседна Сирия и Синайския полуостров на Египет. Войната от 1967 г. причинява второто голямо палестинско прокуждане и разселване. Половин милион палестинци биват прокудени от родните си места. Тези бежанци от войната през 1967 г. стават известни като “новите бежанци” за разлика от “старите бежанци” от войната през 1948 г. Съветът за сигурност към ООН пръв осигурява спирането на огъня и нестабилния мир. След това той призовава Израел да улесни завръщането на бежанците от 1967 г. и да съблюдава в окупираните територии Четвъртата женеvsка конвенция от 1949 г. Израел не се подчинява нито на едното искане, нито на другото. При това положение Съветът за сигурност прокарва друга резолюция с огромно значение – резолюция № 242 от 22 ноември 1967 г., която обявява придобиването на територии чрез война за неподлежащо на признаване и призовава Израел да изтегли въоръжените си сили от “териториите, окупирани по време на войната”. Резолюцията също призовава за прекратяване на заплахите и демонстрациите на сила. Тя също призовава страните-участнички да признаят суверенитета и независимостта на всяка една държава в региона и правото на всяка една да живее в сигурни и признати граници. По-нататък резолюцията призовава за справедливо уреждане на проблема с бежанците. В отсъствието на общо мирно уреждане на проблема, включващо всички елементи на резолюция 242, Израел отказва да се изтегли от окупираните територии. Той потвърждава това неколккратно, независимо от непрекъснатите призови на Общото събрание на ООН за израелско изтегляне.

Независимо от всичко това, палестинската кауза за постигане на независимост и собствена държавност получава забележително развитие след войната от 1967 г. Организацията за освобождение на Палестина (ООП) се сформира през 1967 г. и възприема Палестинското национално споразумение през 1968 г. Това споразумение предначертава на палестинците да се борят за своите права - правото на самоопределение, национална независимост и суверенитет над Палестина, правото на завръщане и възвръщане на собствеността в Палестина, както и правото да се прибегне до въоръжена борба в преследването на тези цели. Споразумението определя Израел като незаконна държава и отхвърля “всички решения, които могат да

се окажат заместители на пълното освобождение на Палестина”. Това довежда до отказа на Израел да има каквито и да било отношения с ООП. Палестински групировки, под чадъра на ООП, започват с нарастващи темпове да прибъгват до насилие, за да фокусират вниманието на световната общественост върху бедствията на палестинците и върху тяхната решимост да си възстановят правата. Палестинците успяват да получат международно признание на справедливостта на Палестинската кауза и нейната важност за разрешаването на конфликта в Близкия Изток. Международното им признаване е демонстрирано чрез резолюцията, приета от Общото събрание на ООН. Общото събрание заявява, че пълното уважение на правата на палестинците “е неотменим елемент от установяването на справедлив и траен мир в Близкия изток”. През 1974 г. арабските държави признаха ООП за единствен законен представител на палестинския народ. Признаването на Йордания за този статут на ООП е от особено значение, защото за периода от 1948 г. до 1967 г. Йордания администрира Западния бряг на река Йордан.

През 1974 г. в дневния ред на Общото събрание се включва и Палестинският въпрос – за пръв път от 1952 г. насам. По време на сесията през 1974 г. на ООП е даден статут на наблюдател, който по-късно е приет за официален във всички органи на Обединените нации. През същата година Общото събрание официално признава неотменимите права на палестинския народ на самоопределение, национална независимост и суверенитет и правото за връщане по домовете. Общото събрание също така признава ООП за представител на палестинския народ, за страна във всяко мирно споразумение, което би засягало Близкия изток.

От 1975 г. с всяка следваща година резолюциите на Общото събрание отново и отново потвърждават това признаване на ООП. В допълнение към това една резолюция твърди, че палестинският въпрос е сърцевината на блискоизточния проблем, като признава по такъв начин, че мирното решение е невъзможно без справедливо разрешаване на Палестинския проблем. Най-различни аспекти на този проблем са проучвани и от други органи на ООН, занимаващи се с незаконната израелска окупация на Западния бряг на река Йордан и ивицата Газа.

Комисията за човешките права, специалната комисия по израелските действия и мерки, създадена от Общото събрание на ООН през 1968 г. редовно критикуват най-остро израелските нарушения на човешките права на палестинците. Техните доклади порицават Израел за анексията на територии, създаването на селища на окупираните територии, експроприирането и конфискуването на собственост, арестите, грубото отношение и мъченията на цивилни граждани, експулсиранията, отказването на правото на завръщане и т.н.

През 1975 г. Общото събрание на ООН гласува резолюция № 3379, която осъжда ционизма като форма на расизъм и расова дискриминация.

През същата 1975 г. Общото събрание на ООН създава Комитет по упражняване на неотменните права на палестинския народ. То постоянно потвърждава препоръките на Комитета за изтегляне на израелските въоръжени сили и възстановяване на неотменимите права на палестинския народ. Председателят на Комитета съвсем ясно посочва, че докато задачата му е да урегулира нарушеното равновесие в осъзнаването на проблематиката около блискоизточния въпрос и ситуация, неговата подкрепа за палестинските права по никакъв начин не поставя под въпрос суверенитета или сигурността на съществуването на Израел, който е пълноправен член на ООН. По такъв

начин от 1974 г. е налице международното признаване в ООН на справедливостта на палестинската кауза за самоопределение и независимост, на централното място, което заема палестинският проблем в близкоизточния диспут, и на представителния характер на ООП. Това международно признаване е също така отразено извън ООН в изказванията на главните обединения на държави, като тези на Организацията на необвързаните страни и Организацията за африканско единство.

Западноевропейските държави също започват да подкрепят идеята за самоопределението на палестинския народ. Израел обаче продължава да владее Западния бряг и Газа. Той отказва да обсъжда идеята за създаване на палестинска държава на тези територии, въпреки съществуването на доста широк международен консенсус. Вместо това, Израел с нарастващи темпове показва симптомите на намерението си да задържи под свой контрол по един или друг начин тези земи, като поставя ударението върху претенциите да притежава Западния бряг, осланяйки се на библейските имена на Юдея и Самария. Той вече е изгонил или арестувал палестинците там и е експроприрал или конфискувал палестинската земя за създаване на свои селища – както граждански, така и военни, претендирайки за осигуряване на сигурността си. Той е овладял жизнено важните водоизточници в тази общо взето суха област. Израел преследва тази политика, независимо от многократните призови за прекратяването ѝ, както от Общото събрание на ООН, така и от Съвета за сигурност.

През 1979 г. и началото на 1980 г., Съветът критикува Израел за неговата политика на изграждане на селища, която представлява препятствие за мира в Близкия изток и създава комисия, която да разследва и да представи доклад за такива израелски действия на окупираните територии. Извън рамките на дейността на Обединените нации подписването от страна на Израел на мирен договор с Египет води постепенно до изтегляне от египетските територии на Синайския полуостров. Споразуменията от Кемп Дейвид от ноември 1978 г. между САЩ, Израел и Египет съдържат формула за палестинска автономия на Западния бряг и ивицата Газа, като на Израел се разрешава да запази окончателно политическия си и военен контрол там. Палестинците незабавно отхвърлят тази формула, като възразяват, че тя им отнема и отрича тяхното естествено право сами да определят бъдещето си, както и това, че формулата е постигната в отсъствието на палестинския народ и срещу неговите желания. Общото събрание на ООН обявява, че такива споразумения са невалидни.

През януари 1976 г. мнозинството в ООН подкрепя проекторезолюция, призоваваща да се упражни от страна на палестинския народ неотменното му национално право на самоопределение. САЩ налагат вето на резолюцията. През август 1979 г. друга подобна проекторезолюция не е допусната за гласуване. През април 1980 г. е предприет друг опит да се осигури подкрепата на Съвета за сигурност за палестинското самоопределение, но и той също е провален в резултат от поредното вето, наложено от САЩ. Палестинският народ достига приблизително четири милиона, което е население, по-голямо от това на много страни-членки на ООН. Около половин милион палестинци живеят в Израел. Други 1 200 000 живеят в окупираните територии на Западния бряг и сектора Газа. Останалите са в изгнание: голяма част от тях все още по бежански лагери, а много други – като чужденци по други държави. Болшинството от намиращите се в изгнание все още се надяват да се върнат в своята собствена държава.

Същността на палестинския проблем е описана от професор Арнолд Тойнби през 1968 г. по следния начин: "През всичките тези тридесет години Британия допускаше в

Палестина година след година квота от еврейски емигранти, която варираше в зависимост от натиска, оказван съответно от арабите или евреите. Тези емигранти не биха могли да отидат там, ако не бяха защитени от Великобритания. Ако Палестина беше останала под турско османско управление или ако бе станала независима арабска държава през 1918 г., еврейските емигранти никога не биха били допуснати в Палестина в достатъчно големи количества, разрешаващи им да надделеят палестинските араби в тази страна, която е на арабския народ. Причината, поради която държавата Израел съществува днес, и поради която днес 1 500 000 араби палестинци са бежанци, е, че за период от тридесет години еврейската емиграция е била наложена на палестинските араби от британската военна мощ, докато тия емигранти стават достатъчно многобройни и добре въоръжени, че да са в състояние да се защитават с танкове и самолети собствено производство."Трагедията на Палестина не е просто местна. Тя е трагедия на света, защото е несправедливост, която представлява заплаха за мира. ООН признава, че фундаментален фактор за отстраняване на тази заплаха за световния мир е да се предостави възможност на палестинския народ да упражни неотменното си право на самоопределение, национална независимост и суверенитет в Палестина.

Прочетете още статиите ["За палестинския тероризъм"](#) и ["Как Израел заграби палестинските територии"](#) и сами ще си отговорите на въпроса "ЗАЩО";

Всъщност, ето какво заяви по въпроса за атентата в Бургас Ханеен Зоаби, член на Кнесета (израелския парламент) в телевизионно изказване: "Израел не е жертва и въпреки че са загинали цивилни, трябва да виним окупационната политика на Израел. Ако Израел не окупираше, не репресираше и не налагаше блокада, тогава това нямаше да се случи";

(В статията са използвани материали от статията на kordon "Палестинският въпрос - кратка история на противоречията и конфликтите по данни на ООН", публикувана в [bglog.net](#).)